

POSTANOWIENIE

Dnia 28 października 2020 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Krzysztof Wiak (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Tomasz Demendecki

SSN Oktawian Nawrot

w sprawie ze skargi J. P.

na przewlekłość postępowania przed Sądem Apelacyjnym w (...) w sprawie o sygn. akt III AUa (...)

z udziałem Skarbu Państwa - Prezesa Sądu Apelacyjnego w (...)

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych w dniu 28 października 2020 r.

I. stwierdza, że w postępowaniu przed Sądem Apelacyjnym w (...), sygn. akt III AUa (...), nastąpiła przewlekłość postępowania,

II. przyznaje Skarżącemu od Skarbu Państwa – Sądu Apelacyjnego w (...) sumę pieniężną w wysokości 2.000 (dwa tysiące) zł,

III. zasądza od Skarbu Państwa – Sądu Apelacyjnego w (...) na rzecz Skarżącego kwotę 240 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego,

IV. zasądza od Skarbu Państwa – Sądu Apelacyjnego w (...) na rzecz Skarżącego kwotę 200 zł tytułem zwrotu opłaty od skargi,

V. w pozostałym zakresie skargę oddala.

UZASADNIENIE

Pełnomocnik J. P. (dalej: Skarżący) pismem z dnia 10 września 2020 r. wniósł skargę na przewlekłość postępowania toczącego się przed Sądem

Apelacyjnym w (...) (III AUa (...)). Skarżący wniósł o:

1. stwierdzenie, że w powyższym postępowaniu zachodzi przewlekłość postępowania;
2. wydanie sądowi rozpoznającemu sprawę co do istoty, tj. Sądowi Apelacyjnemu w (...), zalecenia podjęcia w wyznaczonym terminie nie dłuższym niż 1 miesiąc czynności polegających na wyznaczeniu rozprawy apelacyjnej;
3. zasądzenie od Skarbu Państwa na rzecz Skarżącego kwoty 2.666 zł;
4. zasądzenie od Skarbu Państwa na rzecz Skarżącego zwrotu kosztów procesu, w tym poniesionej opłaty sądowej od skargi, opłaty skarbowej od pełnomocnictwa dla adwokata i kosztów zastępstwa procesowego według norm prawem przewidzianych.

Skarżący podniósł, że w dniu 16 listopada 2018 r. została złożona przez jego pełnomocnika apelacja od wyroku Sądu Okręgowego w W. z dnia 30 sierpnia 2018 r. (XIV U (...)), oddalającego jego odwołanie od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, I Oddział w W. z dnia 23 grudnia 2016 r. nr (...) odmawiającej stronie umorzenia należności z tytułu składek na ubezpieczenie społeczne, ubezpieczenie zdrowotne i Fundusz Pracy. Apelacja wpłynęła do Sądu Okręgowego w W. w dniu 22 listopada 2018 r. i została przekazana Sądowi Apelacyjnemu w (...) w dniu 28 lutego 2019 r. Do dnia sporządzenia skargi na przewlekłość postępowania, Skarżący nie został powiadomiony o żadnej czynności w niniejszym postępowaniu, w tym nie został powiadomiony o wyznaczeniu rozprawy apelacyjnej. Według Skarżącego od dnia wpływu apelacji do Sądu Apelacyjnego w (...) upłynęło 16 miesięcy – bez liczenia ustawowego okresu zawieszenia biegu terminów z uwagi na stan zagrożenia epidemicznego, a następnie epidemii, z powodu COVID-19. Zdaniem Skarżącego, przytoczone okoliczności, wskazujące na przewlekłość postępowania, uzasadniają zasądzenie na jego rzecz sumy adekwatnej do zaistniałej przewlekłości. Jego zdaniem każdy kolejny miesiąc beczynności, upływający po rocznej beczynności sądu, powinien skutkować zasądzeniem kwoty w wysokości co najmniej 166 zł. Według obliczeń Skarżącego suma ta wynosi w zaokrągleniu 2.666 zł.

Odpowiedź na powyższą skargę złożyła Prezes Sądu Apelacyjnego w (...) (dalej: Uczestnik postępowania). W piśmie z dnia 30 września 2020 r. zgłosiła ona

swój udział w sprawie i wniosła o oddalenie skargi. W uzasadnieniu wskazano, że sprawa wpłynęła do Sądu Apelacyjnego w (...) w dniu 28 lutego 2019 r. W tym dniu sprawa została wpisana do repertorium AUa. Przewodnicząca Wydziału III Pracy i Ubezpieczeń Społecznych zarządziła określenie terminu do 31 grudnia 2019 r., po którym apelacja miała zostać zarejestrowana w systemie informatycznym obsługującym narzędzie informatyczne, o którym mowa w § 43 ust. 13 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 23 grudnia 2015 r. – Regulamin urzędowania sądów powszechnych (Dz.U. 2019, poz. 1141). Zarządzeniem z dnia 15 marca 2019 r. skierowano sprawę do spraw oczekujących na przydzielenie sędziemu referentowi przez narzędzie informatyczne i przydzielenie pozostałych członków składu, jak również zarządzono przedstawienie sprawy po 31 grudnia 2019 r. W dniu 6 listopada 2019 r. wylosowano sędziego sprawozdawcę. W dniu 11 września 2020 r. sprawa została skierowana do wylosowania pozostałych członków składu, co nastąpiło w dniu 14 września 2020 r. Tego samego dnia został wyznaczony termin rozprawy apelacyjnej – na dzień 4 listopada 2020 r.

Uczestnik postępowania podniósł, że dla stwierdzenia, czy w danej sprawie doszło do przewlekłości postępowania, należy ocenić w szczególności terminowość i prawidłowość czynności podjętych przez sąd w celu przeprowadzenia i zakończenia sprawy, uwzględniając jej charakter, stopień faktycznej i prawnej zawichości, znaczenie dla strony, która wniosła skargę, rozstrzygniętych w niej zagadnień oraz zachowanie się stron, a w szczególności strony, która zarzuciła przewlekłość postępowania. Przewlekłość ta nie jest bowiem jedynie uzależniona od upływu czasu i subiektywnych odczuć skarżącego, ale jest wypadkową czynników obiektywnych oraz czasu niezbędnego do podejmowania działań zgodnych z obowiązującymi przepisami przewidującymi prowadzenie określonych procedur. Zdaniem Uczestnika postępowania, Wydział III Pracy i Ubezpieczeń Społecznych Sądu Apelacyjnego w (...) funkcjonuje w bardzo trudnych warunkach z uwagi na duży wpływ spraw oraz ograniczoną liczbę sędziów orzekających w pełnym wymiarze. Okres oczekiwania na skierowanie sprawy na termin, zgodnie z kolejnością wpływu, przekracza obecnie 12 miesięcy. Nie istnieje przy tym możliwość zwiększenia obsady orzeczniczej Wydziału III Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z uwagi na limitowaną liczbę przyznanych etatów sędziowskich.

Biorąc pod uwagę to, że sąd ma obowiązek rozpoznawania bez nieuzasadnionej zwłoki wszystkich wniesionych spraw, ocena czy doszło do przewlekłości postępowania nie może być całkowicie oderwana od obciążenia sędziów pracą.

Uczestnik postępowania zwrócił ponadto uwagę na wpływ pandemii COVID-19 na funkcjonowanie wymiaru sprawiedliwości. Zgodnie z art. 15zss ust. 1 ustawy z dnia 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych (Dz.U. poz. 374; dalej: ustawa z dnia 2 marca 2020 r.) zawieszony został bieg terminów procesowych, natomiast zgodnie z art. 15zss ust. 6 ustawy z dnia 2 marca 2020 r., w okresie, o którym mowa w ust. 1, nie przeprowadzano rozpraw ani posiedzeń jawnych, z wyjątkiem rozpraw i posiedzeń jawnych w sprawach określonych w art. 14a ust. 4 i 5 ustawy z dnia 2 marca 2020 r. Sprawa, której dotyczy niniejsze postępowanie, nie była wymieniona w powyższym katalogu. Zgodnie z przywołanymi uregulowaniami, Prezes Sądu Apelacyjnego w (...) wydała zarządzenie nr 20/20 z dnia 16 marca 2020 r., zgodnie z którym nastąpiło zdjęcie z wokandy wszystkich terminów rozpraw i posiedzeń jawnych wyznaczonych w Sądzie Apelacyjnym w (...) w okresie od 13 marca 2020 r. do 31 marca 2020 r. za wyjątkiem spraw wymienionych w § 2, do których sprawa Skarżącego nie należała. W zarządzeniu nr 26/20 z dnia 23 marca 2020 r. Prezes Sądu Apelacyjnego w (...) wyłączyła z obowiązku zdjęcia z wokandy także inne sprawy pilne, zakwalifikowane tak przez skład orzekający. Przedmiot sprawy, której dotyczy zarzut przewlekłości postępowania, nie należy również do katalogu spraw pilnych wymienionych w przepisach zarządzenia nr 33/20 Prezesa Sądu Apelacyjnego w (...) z dnia 1 kwietnia 2020 r. Zarządzeniami nr 44/20 oraz nr 52/20 Prezes Sądu Apelacyjnego w (...) przedłużyła okresy odwołania posiedzeń do 15 maja 2020 r., a dalej do 29 maja 2020 r. Zarządzenie nr 52/20 zostało następnie uchylone zarządzeniem nr 56/20 z dnia 20 maja 2020 r., w związku z uchyleniem przepisu art. 16zss ust. 6 ustawy z dnia 2 marca 2020 r.

Uczestnik postępowania ponadto zaznaczył, że sprawa, której dotyczy niniejsze postępowanie nie należy do kategorii spraw pilnych w rozumieniu przepisów rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 23 grudnia 2015 r. –

Regulamin urzędowania sądów powszechnych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga zasługuje na częściowe uwzględnienie.

Zgodnie z przepisem art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 17 czerwca 2004 r. o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu przygotowawczym prowadzonym lub nadzorowanym przez prokuratora i postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki (t.j. Dz.U. 2018, poz. 75; dalej jako: ustawa o skardze na przewlekłość postępowania), strona może wnieść skargę na stwierdzenie, że w postępowaniu, którego skarga dotyczy, nastąpiło naruszenie jej prawa do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki, jeżeli postępowanie zmierzające do wydania rozstrzygnięcia kończącego postępowanie w sprawie trwa dłużej niż to konieczne dla wyjaśnienia istotnych okoliczności faktycznych i prawnych albo dłużej niż to konieczne do załatwienia sprawy egzekucyjnej lub innej dotyczącej wykonania orzeczenia sądowego (przewlekłość postępowania). Powyższa ustawa nie określa jednakże terminu, po upływie którego możliwe jest stwierdzenie zaistnienia przewlekłości postępowania. W orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjmuje się jednak, że stan taki będzie miał miejsce w przypadku bezczynności sądu II instancji, w zakresie wyznaczenia terminu rozprawy apelacyjnej, przekraczającej 12 miesięcy (tak np. postanowienia Sądu Najwyższego: z 14 października 2020 r., I NSP 114/20; z 9 stycznia 2019 r., I NSP 4/18; z 10 czerwca 2020 r., I NSP 67/20; z 21 lutego 2018 r., III SPP 3/18). W niniejszej sprawie, czas oczekiwania na wyznaczenie przez Sąd Apelacyjny w (...) rozprawy apelacyjnej, wynosił ok. 16 miesięcy. Okres ten uzasadnia zatem przyznanie, że w sprawie z powództwa J. P., prowadzonej przed Sądem Apelacyjnym w (...) (III AUa (...)) nastąpiła przewlekłość postępowania.

Sąd Najwyższy nie zaprzecza, że ograniczenia dotyczące konieczności zdjęcia z wokandy rozpraw i posiedzeń jawnych, wynikające z wejścia w życie przepisów ustawy z dnia 2 marca 2020 r., mogły wpłynąć na przedłużające się rozpoznawanie spraw, które nie zostały zakwalifikowane jako pilne. Należy jednak

zwrócić uwagę, że już w dniu wejścia w życie ustawy z dnia 2 marca 2020 r. czas oczekiwania na wyznaczenie przez Sąd Apelacyjny w (...) terminu rozprawy apelacyjnej przekraczał 12 miesięcy, przy jednoczesnym braku obiektywnych czynników zewnętrznych, mogących mieć wpływ na uzasadnione przedłużanie się rozpoznania sprawy. Również sam Skarżący dokonując obliczeń czasu bezczynności Sądu Apelacyjnego w (...) w jego sprawie, uwzględnił okresy ustawowego zawieszenia biegu terminów z uwagi na stan zagrożenia epidemicznego, a następnie stanu epidemii. Co więcej, nie można nie uznać za nieuzasadnioną zwłokę brak jakichkolwiek czynności ze strony Sądu Apelacyjnego w (...) (w tym wskazanie pozostałych członków składu orzekającego) w okresie od 6 listopada 2019 r. do 11 września 2020 r.

Biorąc pod uwagę wskazane okoliczności, należy zaznaczyć, że nie wyłącza przewlekłości postępowania okoliczność nadmiernego obciążenia Sądu Apelacyjnego w (...) innymi sprawami. W orzecznictwie przyjmuje się bowiem, że trudności kadrowe nie mogą mieć zasadniczo wpływu na rozpoznawanie spraw w rozsądnym terminie (np. postanowienia Sądu Najwyższego: z 6 maja 2020 r., I NSP 34/20 i z 17 lutego 2012 r., III SPP 2/12).

Uwzględniając skargę na przewlekłość postępowania apelacyjnego, stosownie do treści art. 12 ust. 4 ustawy o skardze na przewlekłość postępowania, Sąd Najwyższy miał obowiązek rozstrzygnąć wniosek Skarżącego o zasądzenie od Skarbu Państwa odpowiedniej sumy pieniężnej. Przyznanie odpowiedniej sumy pieniężnej stanowi sankcję dla państwa za wadliwe zorganizowanie wymiaru sprawiedliwości oraz rekompensatę dla skarżącego za krzywdę moralną spowodowaną przewlekłością postępowania (postanowienie Sądu Najwyższego z 6 stycznia 2006 r., III SPP 154/05). Wysokość przyznanej sumy pieniężnej powinna być proporcjonalna do wielkości zwłoki, jej przyczyn oraz dotkliwości dla skarżącego. Odpowiednia suma pieniężna pełni rolę swoistego zadośćuczynienia za stres i frustrację, spowodowane przewlekłością postępowania sądowego (postanowienia Sądu Najwyższego z: 9 kwietnia 2019 r., I NSP 9/19 i z 24 lutego 2016 r., III SPP 53/15).

Skarżący wnioskował o przyznanie mu sumy pieniężnej w kwocie 2.666 zł, jednakże nie uzasadnił prawidłowo, dlaczego domaga się zasądzenia należności w

takiej wysokości. Wskazana przez niego kwota 166 zł za każdy miesiąc zwłoki sądu w rozpoznaniu sprawy nie znajduje bowiem podstawy w obowiązujących przepisach. Nie rozstrzygając o poprawności merytorycznej i metodologicznej wyliczeń Skarżącego, opartych na przyporządkowaniu każdemu miesiącowi zwłoki określonej kwoty, należy zauważyć, że taki wywód jest nazbyt uproszczony i w sposób nieuprawniony przywiązuje wagę jedynie do upływu czasu, a pomija inne okoliczności. W niniejszej sprawie, poza wielkością zwłoki w podejmowaniu czynności przez Sąd Apelacyjny w (...), Sąd Najwyższy wziął pod uwagę charakter sprawy, która nie należała do kategorii pilnych, jak również to, że zasądzenie sumy pieniężnej nie ma na celu wyrównanie szkody powstałej na skutek przewlekłości postępowania. W ocenie Sądu Najwyższego kwota 2.000 zł rekompensuje zaistnienie i skutki przewlekłości postępowania.

W zakresie wydania Sądowi Apelacyjnemu w (...) zalecenia o wyznaczeniu terminu rozprawy oraz podjęcia czynności w przedmiotowym postępowaniu, skargę należało oddalić, gdyż termin ten został wyznaczony na dzień 4 listopada 2020 r.

Z tych względów Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji.

Na podstawie przepisu art. 17 ust. 3 ustawy o skardze na przewlekłość postępowania zwrócono opłatę od skargi.

O kosztach zastępstwa prawnego orzeczono na podstawie § 14 ust. 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (t.j. Dz.U. 2015, poz. 1800 ze zm.).

Biorąc pod uwagę treść przepisu art. 2 ust. 1 pkt 1 lit. b ustawy z dnia 16 listopada 2006 r. o opłacie skarbowej (t.j. Dz.U. 2020, poz. 1546 ze zm.) należało uznać za bezpodstawne żądanie Skarżącego w zakresie zwrotu od Skarbu Państwa na jego rzecz opłaty skarbowej od pełnomocnictwa dla adwokata. Koszty uiszczanej opłaty skarbowej od pełnomocnictwa, które z mocy ustawy nie podlega tej opłacie, nie stanowią kosztów niezbędnych do celowego dochodzenia praw lub celowej obrony i nie ma podstaw do zasądzenia równowartości tej opłaty od strony

przegrywającej proces (postanowienie Sądu Najwyższego z 17 czerwca 2011 r., II UZ 15/11).